

REINTEGRAREA SOCIALĂ A EX-DEȚINUȚILOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA SOCIAL REINTEGRATION FOR PEOPLE RELEASED FROM DETENTION IN REPUBLIC OF MOLDOVA

Maria Vîrlan, dr. conf. univ., catedra Asistență socială, UPS "Ion Creangă"

Maria Dița, drd., lector univ., catedra Asistență Socială, UPS "Ion Creangă"

CZU 364.048.6-058.57

Rezumat

Asistența psihologică și cea socio-asistențială sunt două dintre cele mai importante componente ale procesului de corecție a foștilor deținuți, care constau în derularea unor programe complexe de consiliere psihologică și informațională pe diverse segmente ale vieții sociale. Obiectivul sistemului penitenciar în adaptarea socială a deținuților care se liberează din locurile de detenție este pregătirea, familiarizarea și adaptarea la viața socială din libertate, crearea condițiilor maxime pentru obținerea de către persoanele ce se liberează din detenție a cunoștințelor din domeniul legislației, economiei, precum și însușirea modalităților legitime de asigurare materială. Acest obiectiv este atins prin intermediul programelor promovate în penitenciar.

Cuvinte-cheie: ex-deținut, programe sociale, penitenciar, reintegrare socială

Abstract

Psychological and social assistance are two of the most important components of the correction process of former detainees, consisting in the development of complex programs of psychological and informational counseling on various segments of social life. The objective of the penitentiary system in the social adaptation of detainees released from places of detention is to prepare, familiarize and adapt to the social life of freedom, to create the maximum conditions for the persons who are released from detention to obtain the knowledge of the legislation, the economy, acquiring legitimate means of material insurance. This objective is achieved through programs promoted in the penitentiary.

Keywords: released person, social programs, penitentiary, social reintegration

Actualmente, criminalitatea în Republica Moldova este în creștere. Penitenciarul ca mijloc de pedeapsă și de educație a deținuților se desfășoară în instituții de tip închis, obiectivele cărora se centrează pe formarea disciplinei, valorilor cetățenești ale deținuților și mai puțin pe obiectivele de reintegrare acestora în societate, sarcină ce revine diferitor instituții și organizații sociale deschise, care sunt încă puțin dezvoltate în republică. Infrațiunea nu e văzută, ca fiind produsul activității unui om, cu pasiuni, caracter și temperament proprii, ce e supus influențelor factorilor economici și sociali specifici, ci ca o entitate juridică abstractă, având natură invariabilă [2, p.25].

Procesul de resocializare a infractorilor/ex-deținuților trebuie precedat de o cercetare amplă a personalității acestora, culegerea datelor psihologice, biologice și sociale de către specialiști pregătiți în domeniul psiho-asistențial. Ulterior persoanele liberate din detenție urmează să fie implicați în diverse programe sociale.

Detenția trebuie să reducă, pe cât posibil, traumatizarea psihică a persoanei condamnate, prevenind apariția unor perturbări emoționale, idei obsesive, infantilism, idei de sinucidere, comportamente violente, agresive. Tratamentul penitenciar reprezintă un ansamblu complex de

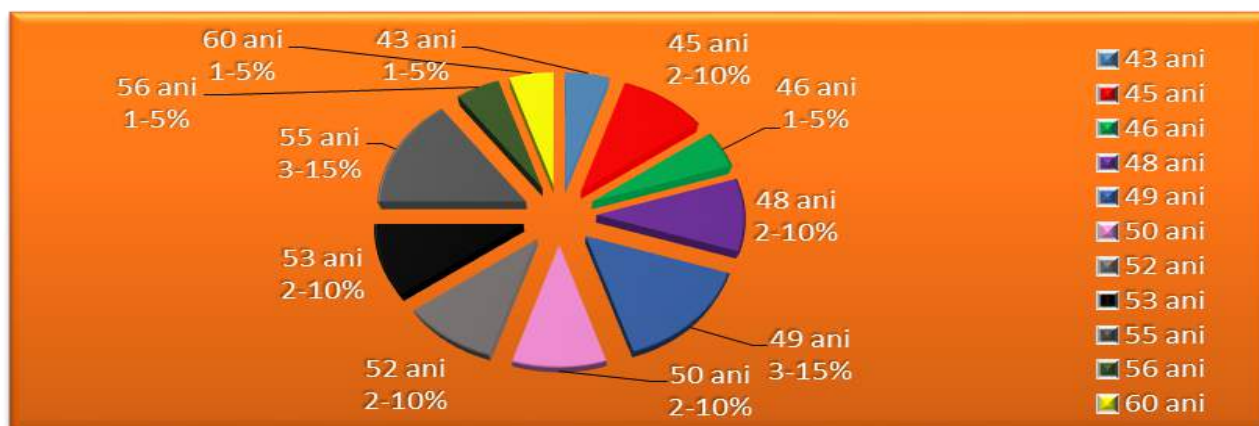

care stau la evidența Biroului de Probațiune și 10 specialiști în lucrul cu aceștia. Metodele de cercetare utilizate au fost: *chestionarul*, aplicat cu scopul de a determina nivelul de cunoaștere de către ex-deținuți a serviciilor sociale prestate acestora după liberare, care sunt domeniile în care el ar putea să lucreze, care este atitudinea autorităților și societății față de ex-deținut; *interviul* cu specialiști în lucru cu ex-deținuți pentru a afla care sunt serviciile sociale prestate persoanelor liberate din detenție.

Chestionarul aplicat a fost alcătuit din 17 întrebări cu variante de răspuns și a fost aplicat individual cu fiecare subiect.

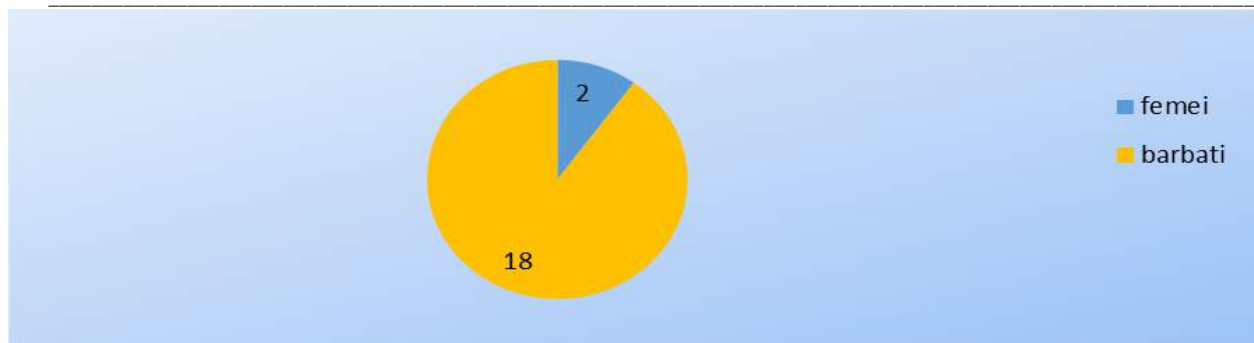
Cei 20 de subiecți (ex-deținuți) incluși în cercetare au vârsta cuprinsă între 43-60 ani.

Fig. 1. Vârsta respondenților

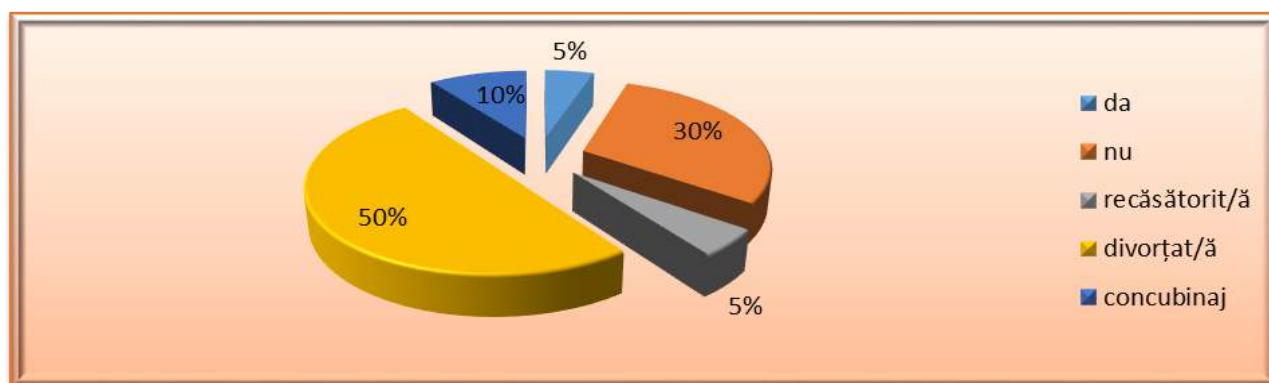
Din analiza figurei 1 putem deduce că cei mai mulți foști deținuți, beneficiari asistențiali cu care este nevoie de a duce o muncă complexă de reintegrare socială au vârsta de peste 55 ani.

Un alt aspect important în analiza specificului foștilor deținuți este sexul acestora. Astfel în cercetarea noastră au participat 2 femei care reprezintă 10% din totalul ex-deținuților și 18 bărbați sau 90% din totalul subiecților cercetați. Rezultatele obținute la acest item ne permite să ne convingem încă o dată în plus că marea majoritate e ex-deținuților în R.M. o reprezintă bărbații. Acest lucru poate fi redat grafic în figura 2.

Fig. 2. Sexul respondenților

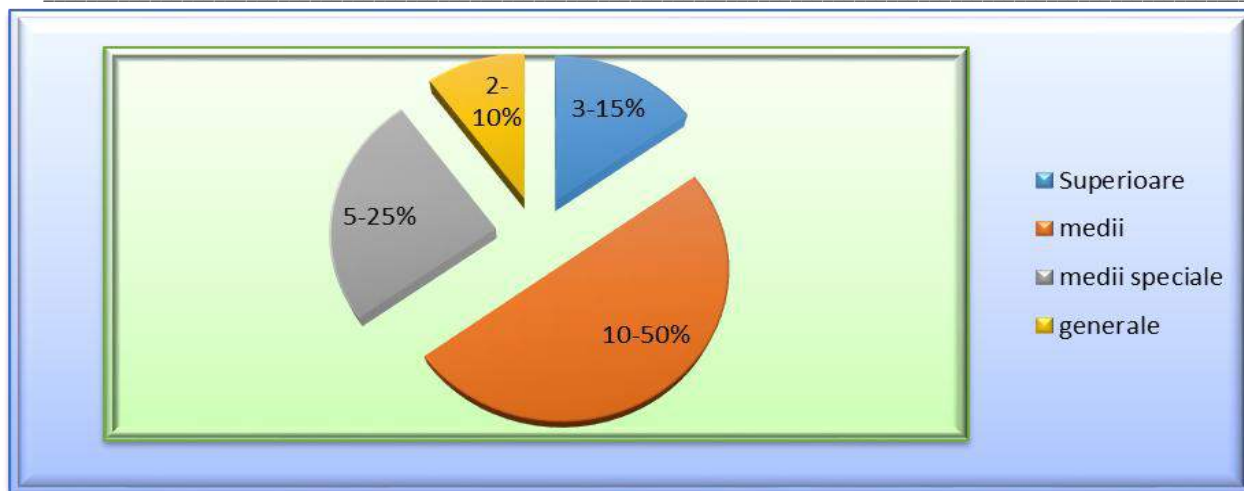
Un alt item care poate fi analizat este cel cu referire la starea civilă a subiecților. Astfel, rezultatele obținute le vom prezenta grafic în figura 3.

Fig. 3. Starea civilă

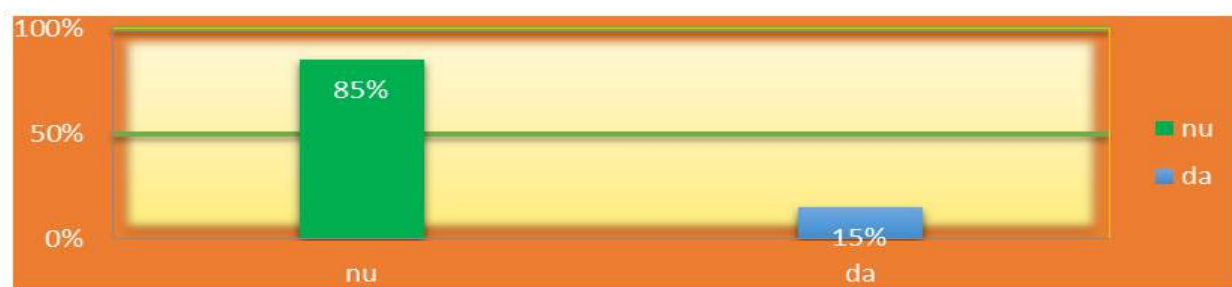
Din prelucrarea datelor obținute am realizat că jumătate din ex-deținuților (50%) sunt divorțați, ceea ce face dificilă reintegrarea socială a acestei categorii de beneficiari, proces în care sprijinul familial este unul primordial.

Un alt aspect care ne interesează în analiza profilului psiho-social a ex-deținutului este cel cu referire la nivelul de instruire a subiecților. Astfel: 3 persoane ex-deținute, adică 15% din cei investigați au studii superioare, 10 persoane ex-deținute (50%) din ei au studii medii, 5 ex-deținuți (25%) din subiecții investigați au studii medii speciale și 2 ex-deținuți (10%) au studii medii generale.

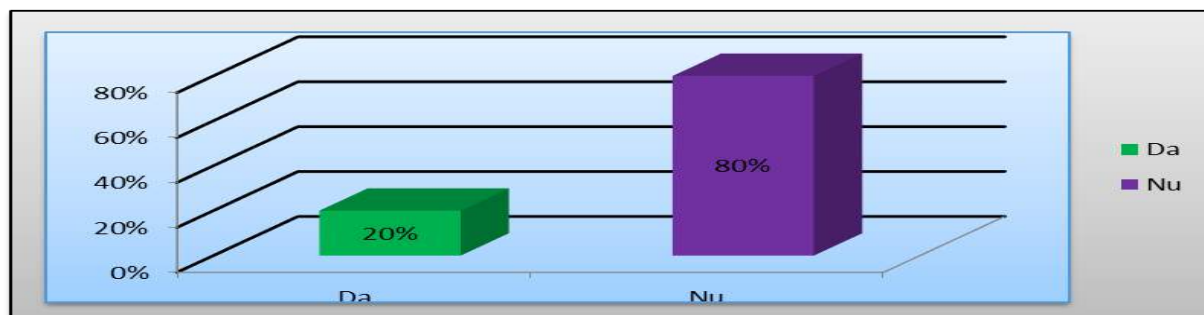
Fig 4. Nivelul de școlarizare a ex-deținuților

Următorul item analizat este cel cu referire la angajarea oficială în câmpul muncii. Astfel, din cei 20 subiecți doar 3 au fost angajați oficial în câmpul muncii, până la detenție, restul muncind ocazional sau având alte ocupații. Acest fapt ne face să concluzionăm că persoanele fără ocupație profesională sunt în grup de risc și pot săvârși unele infracțiuni.

Fig. 5. Persoanele angajate oficial în câmpul muncii

La următorul item care arată dacă subiecții cercetați lucrează la momentul de față respondenții au dat următoarele răspunsuri:

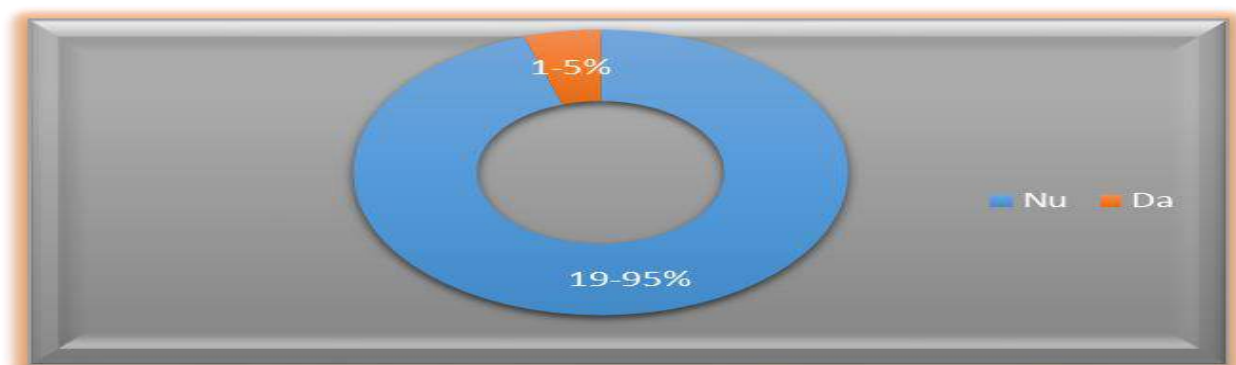

Fig.6. Angajat/neangajat în câmpul muncii

Conform datelor obținute observăm că majoritatea respondenților nu sunt angajați în câmpul muncii 80% (16 persoane) și doar 20% (4 persoane) au un loc de muncă. Respondenții care au răspuns "Nu", au evidențiat și cauza pentru care nu au un loc de muncă și anume: lipsa actelor de identitate, grad de invaliditate sau chiar lipsa dorinței de a munci.

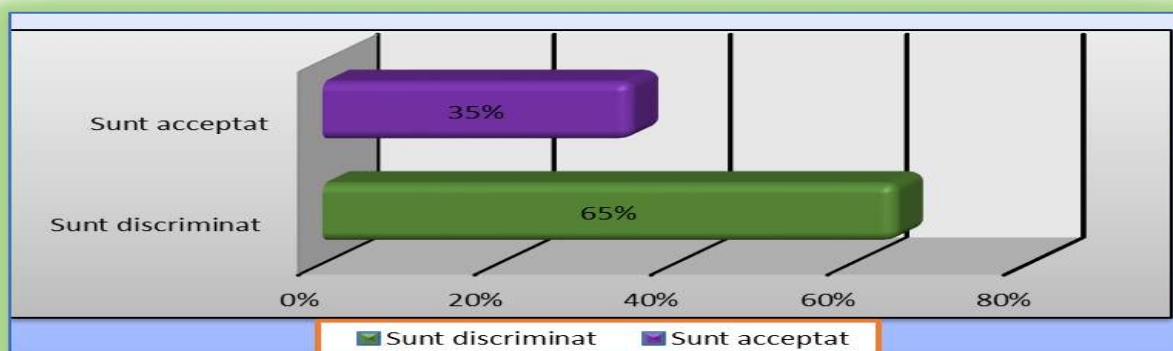
În cercetare am avut intenția de a evidenția dacă ex-deținuții participă sau au participat la cursuri, programe de formare profesională după eliberare, obținând următoarele răspunsuri:

Fig.7. Numărul de persoane care participă sau au participat la cursuri, programe de formare profesională după liberare.

Persoanele ex-deținute au participat la cursuri sau programe de formare profesională într-un număr foarte mic 5% (1 persoană), iar 95% (19 persoane) au răspuns că nu au participat la nici un program de formare profesională. Aici putem concluziona că necesitatea formării profesionale/recalificării ex-deținuților este una primordială.

Un alt aspect important evaluat în cadrul acestei cercetări se referă la atitudinea societății față de ex-deținuți, iar din spusele respondenților chestionați am ajuns la concluzia că majoritatea populației discriminează persoanele ex-deținute și doar un procentaj mic le acceptă.

Fig. 8. Atitudinea societății față de persoanele ex-deținute

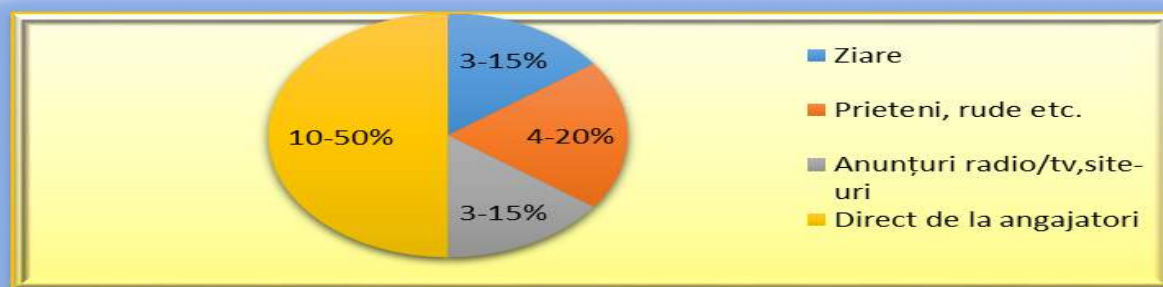

Mulți consideră că o persoană eliberată din penitenciar prezintă un risc pentru societate și cred că societatea îi respinge din **cauza**:

- stereotipurilor formate pe parcursul vieții, ei sunt puși în situația de a manifesta o atitudine discriminatorie față de ex-deținuți.
- că infracțiunile săvârșite țin de nivelul de educație, cultură și credință. Dacă lipsesc toate acestea, atunci persoana va săvârși noi și noi infracțiuni.

În următorul item am aflat unde dacă persoanele ex-deținute știu unde pot căuta anunțuri privind locuri de muncă.

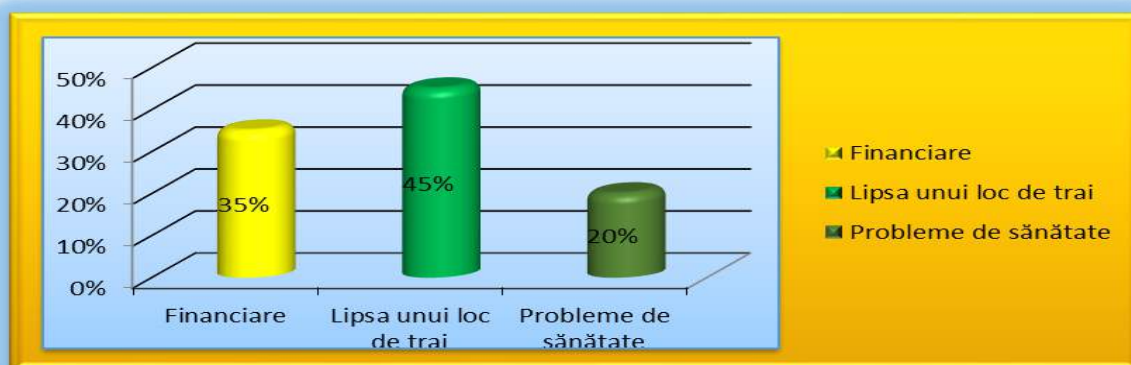
Fig. 9. Modalități de căutare a unui job

În urma rezultatelor obținute 50% din subiecți își vor căuta un loc de muncă direct la angajatori, 20% vor apela la prieteni, rude, persoane cunoscute, 15% vor căuta anunțuri în ziare, iar alte 15% vor căuta locuri de muncă din anunțurile difuzate la radio/tv sau chiar pe site-uri (www.999.md, www.bestjobs.md, www.ejobs.md etc.)

Un alt item din chestionarul aplicat ex-deținuților a fost cu referire la regretul față de infracțiunea săvârșită, în urma căreia au ajuns după gratii. Îmbucurător este faptul că toți respondenții intervievați au regrete pentru cele întâmplate. Analizând și din punct de vedere psihologic acest aspect, putem spune că persoanele care își ispășesc pedeapsa în penitenciar, au foarte mult timp să mediteze asupra celor întâmplate iar pentru confortul lor psihologic, odată eliberate din zidurile penitenciarelor, au așteptări din partea membrilor întregii comunități și a familiei, cel puțin de a fi înțeleși și acceptați în continuare.

În următorul item am avut intenția de a evidenția problemele cu care se confruntă ex-deținuții.

Fig.10. Problemele cu care se confruntă ex-deținuții

Cea mai frecventă problemă cu care se confruntă ex-deținuții 45% (9 persoane) este lipsa unui loc de trai, fapt ce reprezintă un stres foarte puternic pentru cei care sunt nevoiți să locuiască temporar într-o instituție de plasament, deoarece altă soluție nu au; 35% (7 persoane) se confruntă cu probleme financiare, iar 20% (4 persoane) se confruntă cu probleme grave de sănătate.

Printre alte probleme cu care se confruntă ex-deținuții pot fi menționate:

- *discriminare, marginalizare și izolare socială,*
- *șomaj și dificultăți în găsirea unui job.*
- *lipsa actelor de identitate.*

Pentru a evalua serviciile sociale destinate ex-deținuților în Republica Moldova am aplicat și interviul cu specialiștii. Astfel, printre specialiștii intervievați s-au regăsit asistenți sociali, consilieri de probațiune, psihologi, medici și juriști. Experiența profesională a acestora variază de între 1-15 ani .

Pentru studiul nostru a fost important să analizăm *tipul activităților de resocializare* întreprinse de specialiști cu această categorie de beneficiari asistențiali. Astfel printre cele mai frecvent realizate și necesare sunt:

- consilierea informațională pe diverse tematici,
- orientarea beneficiarului către Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă,
- consilierea psihologică individuală,
- activități terapeutice de grup.

Pentru relevanța studiului am analizat împreună cu specialiștii în domeniu care sunt cele mai frecvente probleme cu care se confruntă deținutul după eliberare. Astfel, acestea sunt:

dependența de drog și/sau alcool, probleme de sănătate, lipsa actelor de identitate, lipsa unui loc de muncă, respingerea ex-deținutului de către rude și prieteni, lipsa unui loc stabil de trai. Totodată, specialiștii ne-au relatat și care sunt cele mai vulnerabile categorii de ex-deținuți și anume: persoanele cu dizabilități (cele mai frecvente tipuri de dizabilități întâlnite în rândurile ex-deținuților sunt dizabilitățile psihice și locomotorii), vârstnicii și consumatorii de drog și alcool.

Către finalul studiului specialiștii au fost rugați să propună care sunt cele mai eficiente *soluții* în vederea eficientizării procesului de reintegrare socială a ex-deținuților în R.M. Acestea sunt: pregătirea profesională cu ulterioară angajarea în câmpul muncii, oferirea unor locuri temporare de trai, crearea unui Centru multifuncțional destinat persoanelor eliberate din detenție, care ar fi ca o punte de trecere către societate, situație dificilă pentru cei care și-au petrecut ani buni după zidurile carcerale.

În concluzie putem menționa că reintegrarea în societate a deținuților este astăzi nu doar o problemă a serviciului penitenciar, ci a întregii societăți, iar realizarea eficientă a procesului dat poate contribui la dezvoltarea morală a societății, la micșorarea numărului de recidive și la adaptarea fostului deținut la cerințele impuse de societate. Asistentul social, consilierul de probațiune, psihologul sunt profesioniștii care trebuie să ajute foștii deținuți în procesul de reintegrare socială.

Bibliografie

1. Ardelean, D. Reintegrarea socială a persoanelor liberate din locurile de detenție, Raport de monitorizare și evaluare a activității realizate în cadrul Proiectului „Consolidarea societății civile în Moldova. Grupuri marginalizate. Reintegrarea socială a ex-deținuților”, implementat de Institutul de Reforme Penale cu suportul financiar Sida și FSM., IRP, Chișinău 2009.
2. Amza, T. Criminologie. București: Universitatea Hiperion, 2011.
3. Banciu, D. Control social și sancțiuni sociale. București: Editura Hyperion XXI, 1992.
4. Niță, N. Crima și criminalitatea - amenințare gravă a dezvoltării armonioase și echilibrate a statului român, Revista Acta Universitatis George Bacovia. Juridica, Volume 1, Issue 1, Jan-Jun, 2012, p. 7-25.